

ПОТУЖНИЙ КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ

Запорожан В. М., Цегельський М. Р., Рожковська Н. М. Акушерство і гінекологія: Підручник. — у 2-х томах. — Одеса, ОДМУ, 2005. — Т. 1. — 472 с., Т. 2 — 420 с.

Запорожан В. М., Цегельський М. Р. Гінекологічна патологія: Атлас: Навч. посібник. — Одеса, ОДМУ, 2002, 308 с.

Запорожан В. М., Міщенко В. П. Акушерська патологія: Атлас: Навч. посібник. — Одеса, ОДМУ, 2005, 292 с.

Створення будь-якого підручника, а тим більше комплексного навчального посібника, має відповідати вимогам часу. Сьогодні нібито не відчувається дефіциту навчальної літератури, проте в арсеналі викладачів небагато видань, які саме сьогодні можуть бути корисними молодим лікарям і студентам, що бажають спеціалізуватися в акушерстві та гінекології. Невпинний прогрес сучасної медицини, необхідність інтеграції у світовий науковий і освітній простір потребують постійного оновлення навчальної літератури, наближення її до сучасних вимог і стандартів, як слушно зауважують автори у «Передмові».

Мета створення комплексу навчальної літератури — допомогти студенту і молодому лікарю зорієнтуватися у величезному обсязі інформації, розвивати клінічне мислення, проводити диференційну діагностику, чітко надавати необхідну допомогу в ургентних ситуаціях, розуміти принципи лікування основних захворювань. Підручник і атласи написано у відповідності з затвердженою МОЗ України навчальною програмою для під-

лядипломної освіти лікарів. Але в них набагато ширше висвітлюються питання і базових наук (анатомії, гістології, ембріології, репродуктивної генетики, репродуктивної фізіології, ендокринології, тератології, практичного акушерства та гінекології.

Структура розділів підручника відповідає логіці викладання клінічної дисципліни: від загальних закономірностей до конкретних клінічних форм.

У «Вступі» до підручника «Акушерство і гінекологія» автори знайомлять читача з предметом, історією розвитку акушерства і гінекології, організацією акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні (з урахуванням сучасних наказів МОЗ України).

Заслуговує на схвалення новітній підхід авторів на цілісне сприйняття акушерства та гінекології як галузі загальної медицини: перші два розділи підручника присвячені питанням загальної медичної підготовки акушерів-гінекологів і амбулаторної допомоги, обсягу профілактичних медичних оглядів.

Так, у першому розділі підручника «Професійне зрос-

тання та розвиток» вперше комплексно представлено систему постійної медичної освіти, інформаційного забезпечення, прийоми ефективного навчання і режиму роботи лікаря, професійної етики акушера-гінеколога, допомоги колегам у складних ситуаціях, безпеки пацієнтів, а також подано деякі особливості організації акушерсько-гінекологічної допомоги у більшості європейських країн і США.

Включення розділу «Первинна і профілактична амбулаторна допомога в практиці акушера-гінеколога» до підручника здійснено вперше в Україні у таких виданнях. Акушер-гінеколог нерідко є першим лікарем у житті жінки, і саме до нього вона звертається з усіма своїми проблемами. У цьому розділі наводяться найбільш поширені причини захворюваності та смертності, екстрагенітальні захворювання та спеціальні гінекологічні проблеми, з якими може звернутися жінка (у віковому аспекті), та перелік необхідних умінь лікаря для здійснення первинної допомоги, допомоги пацієнткам у кризових ситуаціях. Зважаючи на те, що цей

розділ в україномовній літературі подається вперше, авторам не вдалося уникнути дещо спрощених, схематичних «алгоритмів» первинної допомоги, але це можна пояснити обмеженим обсягом підручника.

Дуже цінними є таблиці періодичних профілактичних оглядів залежно від факторів ризику з перерахуванням необхідних аналізів і тестів (скринінгові профілактичні обстеження у віці до 12 років, 13–18, 19–39, 40–64 і понад 65 років).

У розділах 3–7 підручника ґрунтовно і досконало подано питання базових наук, які є необхідними для професійної підготовки акушера-гінеколога: репродуктивної анатомії органів таза (з особливою увагою на топографічну анатомію генітальних і суміжних негенітальних органів), репродуктивну ендокринологію (нейроендокринну регуляцію діяльності репродуктивної системи), репродуктивну генетику, ембріологію та тератологію, репродуктивну фізіологію. На нашу думку, розділ «Репродуктивна фізіологія» краще було б назвати «Фізіологія вагітності», оскільки мова йде в ньому про фізіологічні основи взаємовідношень матері і плода. Безумовним досягненням авторів слід вважати розділ «Пренатальний скринінг, діагностика і лікування. Генетичний аналіз». Молоді лікарі, безумовно, відчувають дефіцит знань з сучасної генетики, яка бурхливо розвивається, а в медичних вузах ця дисципліна викладається лише на початкових курсах в обмеженому обсязі. Дуже показовими і яскравими є клінічні кореляції, які автори наводять в усіх теоретичних розділах.

У клінічних розділах підручника висвітлено всі питання практичного акушерства і гінекології. У першому томі подано матеріали, присвячені адаптації жінки до вагітності, обстеженню вагітних, пре- і антенатальному догляду, антенатальній діагностиці стану пло-

да, пологам і розродженню, ускладненням вагітності ранніх і пізніх термінів, ускладненням пологів і розродження. Цінним, на нашу думку, є виділення розділів «Акушерські допологові кровотечі», «Плодові ускладнення вагітності». Розділ «Гіпертензія при вагітності та прееклампсія», який, звичайно, є найбільш складним, написано з урахуванням останніх рекомендацій ВООЗ та світових асоціацій акушерів-гінекологів, що дещо відрізняється від вітчизняних стандартів. Проте автори справедливо відзначають, що рекомендації, наприклад Американської асоціації акушерів-гінекологів щодо гіпертензії при вагітності, змінюються щороку. Розділ «Цукровий діабет при вагітності» розділено на два підрозділи: прегестаційний та гестаційний діабет, щоб зрозуміти необхідність різних підходів до цих проблем. Крім того, у «Додатках» є протоколи МОЗ України щодо ведення вагітних з цукровим діабетом, що дозволяє досконало розібратися у складних клінічних ситуаціях.

Ускладнення вагітності при екстрагенітальних захворюваннях описано дещо стисло, що пояснюється метою підручника, але цей розділ містить принципово нову інформацію.

Питання гінекології у другому томі подано конкретно, лаконічно, зрозумілою мовою. Найкраще враження справили розділи «Опущення тазових органів. Генітальні пролапси», «Нетримання сечі», «Гострий і хронічний тазовий біль», «Захворювання молочної залози», які описано з принципово нових позицій, що тільки запроваджуються в Україні.

На нашу думку, дуже коротко описані розділи, присвячені оперативному акушерству і гінекології, хоча ці питання потребують досконалого викладення в спеціальній літературі.

Важливим доповненням до підручника є включені в додатки до нього накази МОЗ України «Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги», особливо цінні для молодих лікарів. Слід привітати також наявність контрольних запитань після кожного розділу підручника, що дає змогу повторити матеріал і сконцентрувати увагу на найбільш важливих питаннях.

В атласах систематизовані питання гінекологічної патології та клінічного акушерства. Перевагою атласів є унікальні авторські рисунки, макро- і мікрофотографії, які охоплюють усі розділи акушерства та гінекології і допомагають цілісному сприйняттю, доповнюють матеріал, викладений у підручнику.

Ознайомлення з підручником не лишає сумнівів, що він разом з атласами є першим принципово новим виданням, яке буде корисним для післядипломної освіти лікарів, а також для вітчизняних та іноземних студентів, що навчаються в медичних навчальних закладах України, аспірантів, магістрів, клінічних ординаторів і молодих лікарів акушерів-гінекологів. Вихід у світ цього комплексу навчальної літератури сприятиме впровадженню нових знань і новітніх технологій, покращанню якості медичної освіти в Україні.

О. О. ЗЕЛІНСЬКИЙ,
завідувач
кафедри акушерства
та гінекології № 2
Одеського державного
медичного університету,
заслужений діяч науки
і техніки України, доктор
медичних наук, професор

